

Veus d'arpillera pels
#DretsdeelsInfants

Veus d'arpillera pels **#DretsdeInfants**

Aquesta exposició sorgeix del treball en xarxa de Roberta Bacic, investigadora en Drets Fonamentals, i el grup d'arpilleres de la Fundació Ateneu Sant Roc, que fa més d'una dècada compartim diversos espais d'intercanvi.

A través d'arpilleres de diferents països, ens endinsem en el camí cap a la realització dels Drets dels Infants, en particular els relacionats amb la vida familiar, els jocs i el lleure, l'educació, i la salut i l'entorn.

Puntada a puntada descobrim l'impacte i la resposta a la vulneració d'aquests drets i se'ns planteja la pregunta: Com podem fer realitat una cultura dels Drets dels Infants?

Edició 2020, Fundació Ateneu Sant Roc

@Conflict Textiles: pg. 8,12,18,22,28,32,38,42,46,50

@Fundació Ateneu Sant Roc: pg. 6,10,16,20,26,30,36,40,48,52,56

c. Cáceres 34-36 · 08918 Badalona · 93 399 39 51

ateneu@fundacioateneusantroc.org

www.fundacioateneusantroc.org

1a edició, novembre 2020

VIDA FAMILIAR

Dret a viure amb la seva família

El millor per a un infant és créixer en una família i poder disposar de tot allò que l'asseguri una vida digna (alimentació, salut, habitatge, educació...) que garanteixi el seu desenvolupament físic, mental, espiritual i social.

El govern d'un país ha de donar ajudes a les famílies que no puguin mantenir els seus fills.

Les arpilleres ens parlen d'històries de nadons robats en néixer per donar-los a famílies benestants fent creure les mares de veritat que els seus fills havien mort; també de situacions de precarietat en què les famílies soles no poden alimentar els seus fills i en comunitat aconsegueixin menjar per a tothom; o d'infants perduts en desastres naturals o conflictes bèl·lics que creixent sols, sempre en la recerca de la seva família; i també del goig que suposa tenir una família i una comunitat que t'aculli com a infant, que puguis gaudir amb ells de la vida quotidiana en pau.

Nadons robats

Grup d'arpilleres de la Fundació Ateneu Sant Roc (Badalona, 2020)

Després de la Guerra civil (1939) fins ben entrats els anys noranta, en alguns hospitals de l'estat espanyol, administracions sanitàries i locals van vendre nadons a famílies del règim i/o adinerades del país, mentre a les mares biològiques se'ls explicava que els seus nadons havien mort. Sembla increïble que aquestes situacions es perllonguessin durant dècades i que, fins molts anys després, no sortissin a la llum.

A l'arpillera hem volgut reflectir la desesperació de les mares, pares, germans... que busquen sense trobar resposta; la lluita i la unió de les famílies amb fills desapareguts; el desig de retrobar-se amb ells i desvetllar els culpables. Volem posar en evidència els poders de l'estat que van permetre-ho: hospitals, església, jutges, administració pública... Però sobretot, volem mostrar l'esperit de lluita, de denúncia i de resiliència de les famílies.

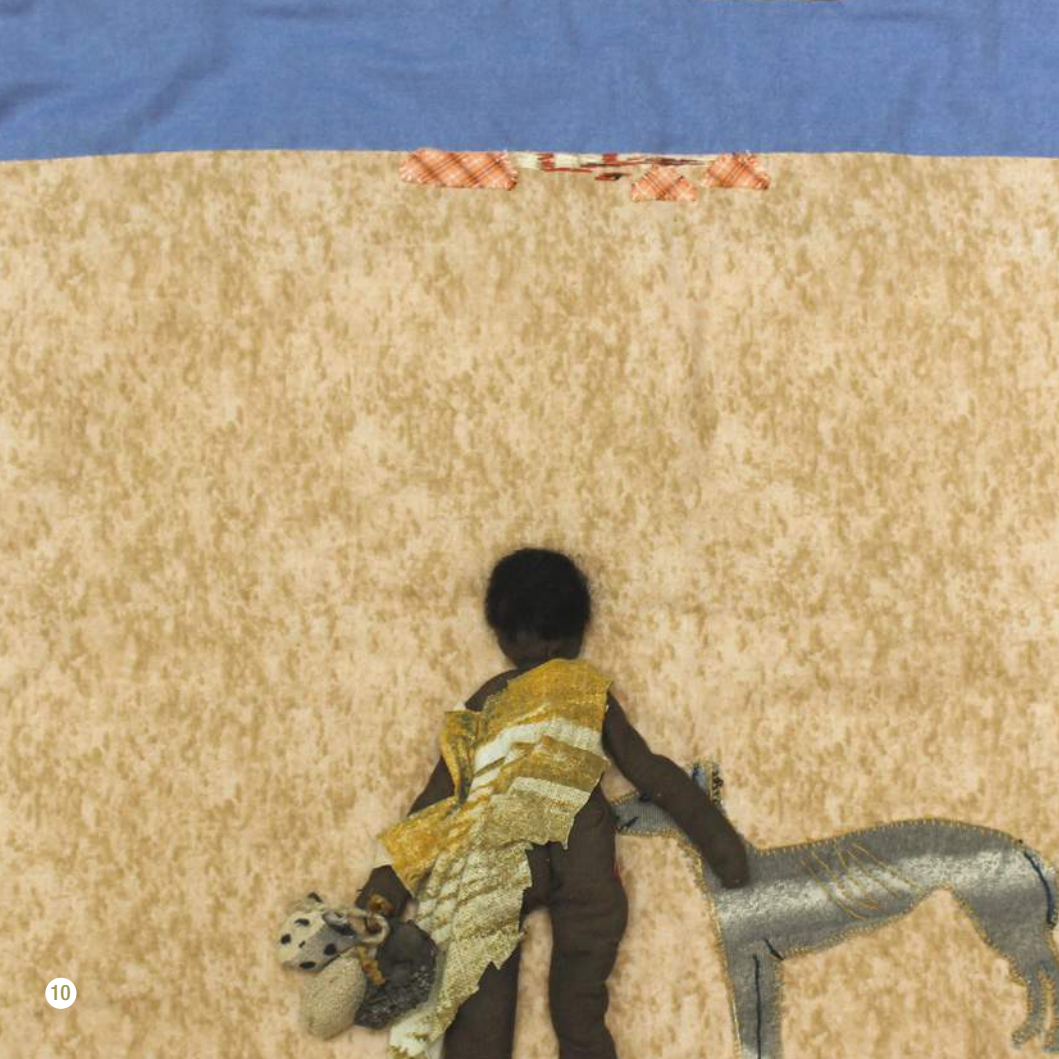

Olla comú en una població

Anònima • Taller Fundació Missió Santiago (Xile, 1982)

Aquesta arpillera representa la fam i la pobresa que provoquen el conflicte i la injustícia social. Feta durant la dictadura de Pinochet, representa tant la desesperació de la fam entre els pobres, obligats a anar a buscar menjar a les organitzacions benèfiques de l'església, com la resistència dels qui troben formes d'assegurar-se que els més afectats no passin gana.

Els menjadors populars, com el què es representa en aquesta arpillera, van ser una manera de viure per als empobrits durant el règim de Pinochet. Les organitzacions benèfiques eclesials com la Rectoria de la Solidaritat i més tard la Fundació Solidaritat, van estar a l'avantguarda de la seva creació.

La solitud del desert

Justa Martín (Badalona, 2017)

Als seus curts anys, i després de perdre-ho tot, la seva família, la seva llar i potser el seu país, vaga sol pel desert.

Només amb el seu gos i malgrat tot no l'abandona, amb ell comparteix la seva fam i la seva solitud.

Els dos famèlics i carregant el poc que tenen, quan creu tot perdut, a l'horitzó, descobreix una mica de vida, i amb ella... l'esperança!

Cap de setmana en una població

Anònima (Xile, 1980)

Aquesta peça representa la serralada dels Andes i els cels blaus de Xile amb un sol brillant.

Una arpillera gran que reflecteix la vida quotidiana dins d'una població, un barri pobre. La vibrant energia de la gent es representa aquí de manera molt expressiva, com un formiguer d'activitat.

A la dreta del primer pla, veiem persones al voltant d'una taula preparant el tradicional dinar xilè d'empanades, que es couen al forn de fang. També veiem nens jugant i nens pescant al riu; les dones renten la roba i treuen la pols de les mantes. Veiem un menjador de beneficència que atén els més pobres.

No obstant això, el sol brilla sobre tots ells per igual.

Jocs | LLEURE

Dret al joc i al lleure

L'infant té dret a descansar, a jugar, i a practicar activitats artístiques i culturals. A aprendre a través del joc. A participar en l'esplai o a l'agrupament, a anar de colònies, a fer una ruta per la muntanya... a tenir l'oportunitat de gaudir d'una experiència que, de ben segur, els farà esdevenir grans persones, amb valors, motivació i amb compromís i, sobretot, amb eines de participació i transformació de la nostra societat.

Les arpilleres ens parlen d'infants que gaudeixen amb el futbol amb els amics o passejant pel camp; que gaudeixen amb les seves famílies d'un dia a la platja malgrat l'opressió de viure en una dictadura; ens expliquen històries ben crues d'infants que malgrat les seqüeles de la guerra, continuen jugant i compartint.

Ens agrada el futbol

Mateen Haq i Farah Javeed (Badalona, 2009)

Ens encanta el futbol. Sempre que podem, veiem algun partit de futbol espanyol o internacional a la tele, amb tota la família.

Ens agrada sobretot el Barça i el Manchester. Els nostres jugadors preferits són Messi i Etoo.

De petites hem jugat alguna vegada al futbol i a altres jocs típics del nostre país com el cricket o l'hoquei.

Vamos a la playa en micro

Anònima (Xile, 1977c)

Aquesta arpillera va ser elaborada en un taller d'arpilleres, probablement a Santiago, durant alguns dels pitjors anys de la dictadura de Pinochet. Les participants, que eren principalment mares de desapareguts, van ser animades per la facilitadora a representar records d'una època més feliç.

A mesura que les dones donaven forma a les seves peces, se centraven a recordar moments feliços viscuts amb els seus familiars desapareguts, en lloc de dedicar-se a cultivar l'odi pels abusos dels drets humans comesos per la dictadura.

Aquesta experiència va donar un breu respir a les dones i força per fer front a la violència que vivien.

L'arpillerista que va fer aquesta arpillera tenia dos fills desapareguts. Representa un dia de platja, amb un autobús ple de passatgers. Per un instant, nosaltres, com ella, ens imaginem esteses a la sorra tèbia, veient passar els velers i sentint el sol sobre la nostra pell.

Temps de flors

Carmen Maldonado (Badalona, 2009)

Aquesta és la meva casa natal a Motril. Era una casa de camp, una finca molt gran on vivíem tots, teníem cavalleria, cabres i porcs.

Jo, que he estat sempre molt solitària, agafava el meu cistell de llata que em feia el meu pare, i me n'anava al camp a recollir flors amb el meu gos Canelo, que estava molt ben educat.

Depenent de l'època recollia espàrrecs, ametlles... L'època que més m'agradava era la de les flors. Per aquell temps, anava a un camp de blat, tot ple de roselles, de flors, unes floretes que li deien campanetes, de tots els colors.

A mi em va ensenyar tasques de costura una senyora que em va agafar molt d'afecte perquè jo sempre m'he criat sense mare. Em portava un cabdell de fil i les agulles, i en els moments de descans del matí i del dinar, en què el capatàs es fumava una cigarreta, m'ensenyava labors.

Mines antipersones

Heidi Drahota (Alemanya, 2014)

Les mines antipersones són artefactes explosius que poden romandre inactius durant anys fins que una persona o un animal activa involuntàriament el seu mecanisme detonant. Dissenyades per mutilar en lloc de matar, en detonar causen ferides horribles com cremades, ceguesa, membres destruïts i ferides de metralla que porten a l'amputació, llargues hospitalitzacions i rehabilitacions.

Si bé hi ha hagut un ús extensiu de mines terrestres a Cambodja, Colòmbia, Síria, Israel, Líbia i el Pakistan, tant per part de tropes armades governamentals com no estatals, l'Afganistan és un dels països més minats del món.

L'artista tèxtil Heidi Drahota, conscient del fet que l'ús de mines terrestres s'estén a moltes zones de conflicte molt més enllà de l'Afganistan, suma la seva veu a la xarxa mundial de grups que exigeixen la prohibició del seu ús i resoldre els conflictes de manera diferent.

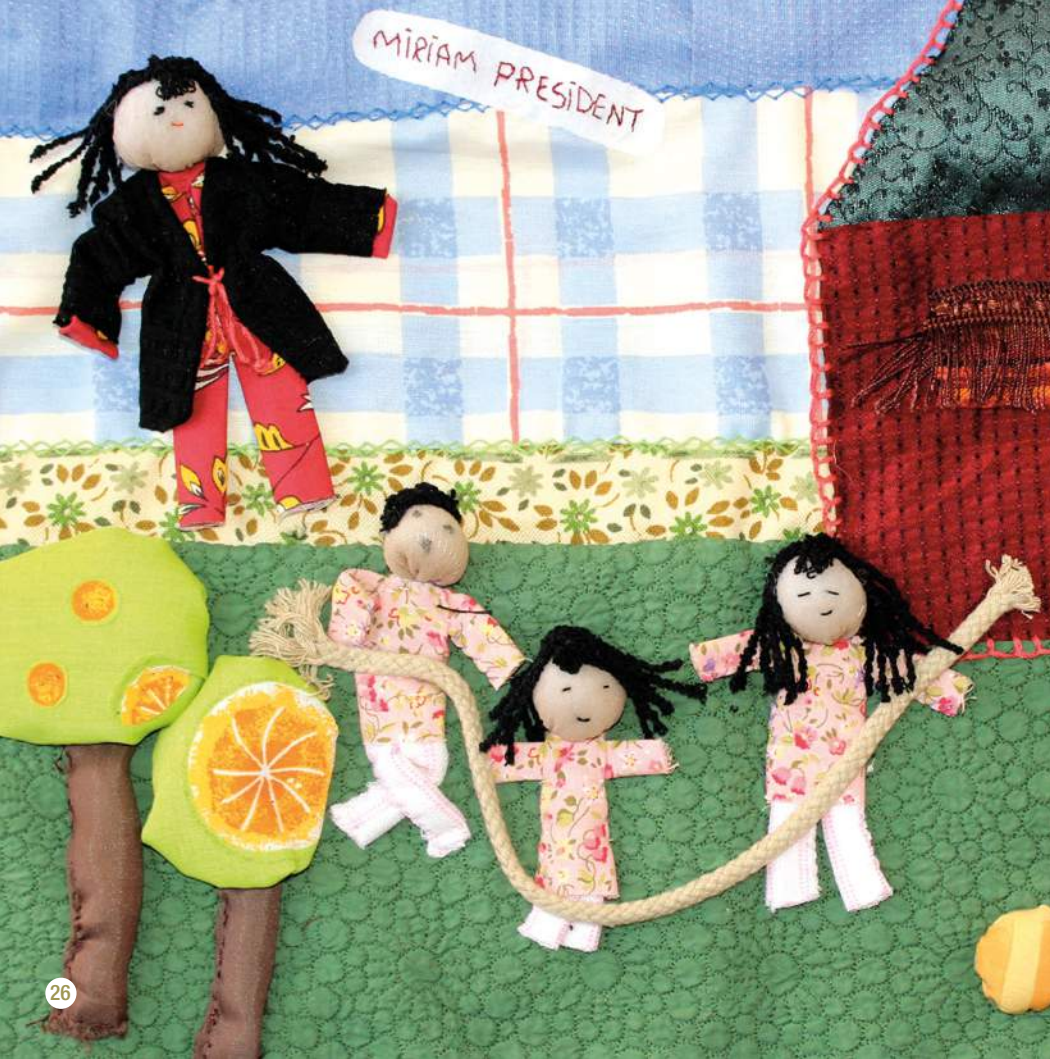
EDUCACIÓ

Dret a l'educació

L'educació ha d'ajudar a l'infant a desenvolupar al màxim els seus talents i habilitats, ha de promoure una cultura de la pau, de tolerància envers altres persones i de respecte pel medi ambient.

L'estat ha de garantir almenys l'educació primària gratuïta i obligatòria.

Les arpilleres ens parlen de la importància dels estudis per aconseguir els somnis de futur; de molts infants no poden estudiar perquè viuen en extrema pobresa o han d'anar a treballar per aportar diners a l'economia familiar; de la valentia de les mestres que, enmig d'un conflicte armat, continuen ensenyant i protegint l'escola com a lloc de pau i d'aprenentatge.

Finestres al futur, per a Miriam, Gabriel i Ruth

Grace Agho (Badalona, 2017)

Em dic Grace i tinc 3 fills, Miriam de 6 anys, Gabriel de 5 anys i Ruth de 2 anys.

M'agradaria que els meus fills estudiessin molt, per poder ser president d'Espanya, així seria el primer president negre com Obama. També m'agradaria que juguessin a futbol, bàsquet... Voldria que fossin bones persones i ajudessin als altres.

“Escuelita” d’Otavallo

Anònima (Equador, 2008)

Aquesta arpillera contemporània és d’Otavallo, un poble majoritàriament indígena a la província d’Imbabura a l’Equador. Il·lustra, a través d’una visió imaginativa amb les tècniques tradicionals de teixit indígena equatorià, una escena d’escola. La població indígena otavalenya és famosa pels seus tèxtils, que es venen al mercat dels dissabtes.

La imatge més gran és la d’una dona amb el cabell trenat que porta una bossa. Pot ser la mestra de l’escola, o potser l’arpillerista que va fer l’arpillera. També veiem una fila de nens i una pissarra amb les paraules: “La meva caseta és la més bella del món”. És una imatge senzilla, però amb molta força, que ens recorda la necessitat humana d’una llar i el dret a l’educació; necessitats que sovint són negades o inaccessibles per a les persones que viuen en zones de conflicte o en cercles de pobresa.

Batollant les oliveres

Isabel Alcalá (Badalona, 2009)

Al camp de Càceres on em vaig criar, primer es cullen les olives verdes amb molta cura i després es batollen les negres. Cal pujar a les oliveres amb escales i cabassos per agafar les verdes acuradament, perquè no es trenquin. Quan estan totes negres es fan caure a terra amb les vares, per treure l'oli. Nosaltres teníem oli per tot l'any a casa, el subministrament de la casa el teníem allà, a més de les oliveres teníem altres collites i animals.

Quan es batollen les olives, érem els meus germans i jo els que, de vegades, recollíem totes les oliveres d'aquella finca, que no era la nostra. Els amos de la finca posaven la terra i nosaltres la feina. Allà vivíem del que sembràvem, no hi havia cap sou.

El que collíem, nosaltres l'hi portàvem als amos al poble, tot era a mitges, era una feina de tota la meva família i d'ells.

El record d'aquesta època és dur perquè jo ja tenia amigues que anaven al poble mentre jo m'havia de quedar treballant al camp.

Escola d'Aleppo (Síria)

Linda Adams (Anglaterra, 2016)

El març de 2011, inspirats per la Primavera Àrab, els sirians van prendre els carrers per exigir la reforma de l'opressiu règim d'Assad. La repressió a aquestes protestes no violentes per part de les Forces Armades sirianes i la milícia aliada, va ser immediata i brutal. A finals de l'any 2018, més de 400.000 persones havien mort a causa del conflicte, 6.2 milions es van convertir en desplaçats interns i s'estimava que 11.700.000 de persones necessitaven assistència humanitària.

A milers de quilòmetres de distància, a Anglaterra, l'arpillerista Linda Adams va quedar impactada davant les imatges de nens sirians atrapats en el caos de la guerra. Aprofundint, "va mirar documentals de noticiaris i va llegir informes de primera mà durant dies" i amb fil i agulla es va submergir en el seu món. En aquesta peça, mentre el bombardeig continua implacable, baixem a una escola subterrània, on les mestres, exposant-se a la seva seguretat, persisteixen en educar els seus estudiants.

SALUT I ENTORN

Dret a la salut i a un entorn saludable

Els infants tenen dret a gaudir del nivell més alt possible de salut (que inclou aigua potable, una bona higiene i alimentació) i a rebre atenció mèdica quan es posin malalts.

Els Estats han de reconèixer a tots els infants el dret a beneficiar-se de la seguretat social i han de posar els mitjans perquè aquest dret sigui una realitat.

Els infants tenen dret a créixer en un entorn saludable i és l'obligació de la societat i dels governs treballar per un món futur sostenible.

Les arpilleres ens parlen de l'accés a la sanitat pública des del moment del naixement, d'una comunitat que es responsabilitza de les seves necessitats de salut; ens parla de l'atenció preferent pels infants en situacions crítiques i de la necessitat de lluitar plegats contra el canvi climàtic per deixar un món més sostenible als nostres infants d'avui.

La meva alegria

Rocío Cortés (Badalona, 2017)

Tota la família vam anar a l'hospital amb la meva filla Sefora de dos mesos, per fer la prova auditiva. Li vaig donar el biberó i vam entrar jo amb la meva mare i la nena, mentre el meu marit i el meu pare es van quedar esperant molt nerviosos a la sala d'espera.

El cor ens batejava molt de pressa a tots. Sefora estava dormint, li van col·locar els cascos i es va espantar, el metge ens va dir que tot va anar bé, la nostra filla sentia perfecte.

La meva mare i jo ploràvem d'alegria, de seguida li vam dir al meu marit i al meu pare que estaven vermells de tan nerviosos.

Després vam anar a dinar tota la família a casa dels meus pares a celebrar-ho.

Juga avui, paga demà

Irene MacWilliam (Irlanda de Nord, 2010)

Aquesta peça, realitzada per la reconeguda artista de patchwork Irene MacWilliam, exposa les seves preocupacions pel medi ambient i els diferents aspectes que hem de tenir en compte a l'hora d'abordar aquest tema. L'estableix en primera persona en representar nens amb globus que mostren com hem malmès greument la naturalesa i el nostre entorn. També mostra les petjades de carboni que hem deixat al món i el rellotge de sorra representa que el temps s'està acabant per reparar aquesta situació.

Sembla particularment commovedor que sigui un nen qui porta l'enorme rellotge de sorra, un llegat que els adults els hi estem deixant.

Fugir

Mònica Moro (Badalona, 2017)

Fugir de casa teva, del teu poble, del teu país, deixar en darrere la família, els amics, la feina. Fugir cercant un millor futur, però incert. Quina valentia que tenen els que ho fan i travessen contrades hostils i desconegudes!

I amb tot això al meu cap vaig començar a fer aquesta arpillera, senzilla i planera en la que cada puntada era un toc de realitat. La platja de Lesbos, els bots plens de gent, el rescat i l'arribada a la platja.

A la tela hi ha tres petits mons: els nens que juguen malgrat tot, els socorristes d'Open Arms que ho donen tot per salvar vides i un metge atenent un infant que ha aconseguit arribar en vida.

Quin mal cor i quanta realitat, què necessari no oblidar...

Policlínica

Anònima (Xile, 1980)

Aquesta arpillera es va cosir en un dels molts tallers de Santiago, a set anys de la dictadura militar; en un moment en què l'impacte de les polítiques socials i econòmiques repressives del règim de Pinochet estaven en el seu apogeu. A més de la pèrdua dels seus éssers estimats a causa d'execucions, desaparicions forçades i exili, les comunitats van suportar greus dificultats a causa de la desocupació i la manca de serveis públics bàsics o inassequibles, com l'aigua, l'electricitat i la salut.

En resposta a la manca d'atenció mèdica per part de l'estat, aquest veïnat va establir una clínica de salut comunitària, el policlínica.

En general, veiem una comunitat activa, que es responsabilitza de les seves necessitats de salut, resilient davant l'adversitat.

PROTECCIÓ

Dret a la protecció

Ningú pot maltractar un infant. Només pot treballar en feines que corresponguin a la seva edat, No es pot obligar un infant a anar a la guerra.

Si un infant no té família, el govern ha de procurar-li un lloc on estigui segur i ben cuidat.

Les arpilleres ens parlen del que és ser un infant que viu en la precarietat, demanant pels carrers o buscant en les escombraries; d'infants que viuen la violència de l'estat, una guerra o la discriminació per la seva religió o procedència; i ens recorden que és l'obligació de l'estat vetllar perquè aquests drets es compleixin.

Violència a Ayacucho

Taller de FCH Mujeres Creativas (Perú, 2009)

Aquesta peça, rèplica de l'arpillera original de 1985, va ser elaborada pel taller Dones Creatives a Lima. S'inspira en el dibuix d'un nen, que descriu el record de l'arribada dels militars a la ciutat d'Ayacucho, al centre-sud del Perú. La seva mare, a través del taller Dones Creatives, va crear aquesta arpillera que mostra la duresa, la violència i repressió d'aquesta època.

Més de 600.000 persones van ser desplaçades dins del Perú entre 1980 i 1990, com a resultat del conflicte armat entre el govern, les autodefenses, les forces insurgents de Sendero Luminoso i el Moviment de Resistència Túpac Amaru.

La Comissió de la Veritat i Reconciliació del Perú estima que més de 69.000 van morir com a resultat d'aquest violent conflicte. Més del 40 per cent de morts i de les desaparicions reportades es van concentrar al departament d'Ayacucho.

A la rambla de les flors

Teresa Amaya (Badalona, 2009)

Quan jo era petita érem 9 germans, jo sóc la més gran. Aleshores tots eren petits i es van criar a casa, l'única que ha caminat pel món he estat jo. He portat la càrrega de la cura dels meus germans.

Quan tenia uns 12 anys anava a rebuscar ferros que després venia al drapaire. He ajudat la meva mare a demanar i també he rebuscat menjar, perquè en aquells temps hi havia molta gana.

Era una nena quan anava a demanar a Barcelona, a la rambla de les Flors. Venien estrangers, mariners del vaixell i tots et donaven diners. Jo no cantava ni donava romaní, això és enganyar la gent, només parava la mà, anava descalça, sense roba ni res.

De vegades venia la Guàrdia Civil, ens agafaven i ens portaven a la comissaria. Anava jo i moltes gitanes més que agafaven. Pagava per sortir d'allà amb els diners que havia guanyat o si la meva mare en tenia, el pagava ella.

En qualsevol moment i a tot arreu: la universalitat d'Anna Frank

Heidi Drahota (Alemanya, 2011)

Aquesta és la primera arpillera de l'artista tèxtil Heidi Drahota.

Aquesta peça és: “la meva expressió personal com alemanya profundament afectada per la Segona Guerra Mundial”. A la part superior l'adolescent Anna Frank treballa en el seu diari durant el període de 1942 a 1944, quan ella i la seva família vivien amagats a Amsterdam, durant l'ocupació alemanya dels Països Baixos.

A la part inferior, es representa el context històric. Les ulleres, la presència de guàrdies i les estrelles grogues amuntegades, ens recorden el genocidi infligit pel règim nazi als jueus.

A l'arpillera també es veu representat l'augment gradual del neonazisme, que segueixen sent una amenaça per als nens i joves vuitanta anys després.

L'obligació de l'Estat

Arpillera col·lectiva (Taller sobre Drets Humans a la Fundació Ateneu Sant Roc · 2013)

Els Drets Humans es van definir per garantir una vida digna a tota persona. I és obligació de l'estat vetllar per l'acompliment de tots i cadascun d'ells. Llavors, perquè hem de sortir al carrer a reclamar, a lluitar, a reivindicar? Per què el nostre estat de benestar està en perill amb tantes retallades?

Són els nostres dirigents els qui han de fer de paraigües, i protegir-nos, i vetllar perquè tots i cadascun dels ciutadans d'aquest món vegin respectat els seus drets. Mentre això no sigui realitat... continuarem amb la lluita.

PARTICIPACIÓ

**Dret a participar en la vida social,
política i cultural**

Els infants tenen dret a manifestar les seves opinions sobre qualsevol tema que els afecti i a ser escoltats per les persones adultes.

Les arpilleres ens parlen de la reivindicació dels infants de l'Aula oberta del seu #DretalLeure. De la importància que els infants tinguin veu i se sentin escoltats i atesos en les seves reivindicacions.

Jugar per aprendre i fer-se gran

Nens i nenes de l'Aula oberta de la Fundació Ateneu Sant Roc
(Badalona, 2020)

Els infants de l'aula oberta hem fet l'arpillera del dret al lleure.

Ens agrada jugar i és important per aprendre i fer-se gran. A l'arpillera hi trobareu nens i nenes jugant a moltes coses: a pica-paret, Lego, dòmino, bàsquet i futbol, jugant a nines, jocs de mòbil, a la piscina de les colònies i a moltes coses més.

L'hem feta conjuntament amb les arpilleristes, hem après de les que saben més i ens ho hem passat molt bé.

Convenció sobre els Drets dels Infants

La Convenció sobre els Drets de l'Infant és el primer tractat internacional que reconeix els drets i obligacions dels infants.

- Es consideren infants totes aquelles persones menors de 18 anys.
- La Convenció sobre els Drets de l'Infant, aprovada per l'Assemblea de les Nacions Unides el 20 de novembre de 1989, ofereix una nova visió dels infants.
- Els considera com a persones que formen part d'una família i d'una comunitat amb drets i responsabilitats adients a la seva edat.
- Els estats signants de la Convenció es comprometen a donar-la a conèixer dins el seu territori, a definir polítiques que defensin els interessos dels infants, i a emprendre accions per fer-les complir.
- És el tractat de drets humans més ratificat de la història, amb 196 països.
- Els 54 articles de la Convenció defineixen com a principis bàsics: el dret a una vida digna, el respecte a les opinions i punts de vista dels infants, la no discriminació per raons de raça, religió, llengua o cultura i l'interès superior de l'infant.
- El Consell de Ministres de l'Estat Espanyol va aprovar el 24 de febrer 2014 la signatura del III Protocol Facultatiu de la Convenció sobre els Drets de l'Infant de les Nacions Unides que va entrar en vigor el 14 d'abril de 2014.

Aquest text ha estat elaborat per l'Ajuntament de Barcelona amb la col·laboració de l'Associació Lectura Fàcil per tal de facilitar la seva comprensió.

Amb la col·laboració

